

ISKANJE V BAZI WLN (Western Library Network)

*Marija Šifrar, Računalniški center Univerze v Mariboru
Irena Sapač, Univerzitetna knjižnica Maribor*

Junija 1987 sta Računalniški center Univerze v Mariboru in Univerzitetna knjižnica Maribor začela s poizvedovanjem v bazi WLN preko omrežja za prenos podatkov JUPAK.

V ameriški državi Washington so pričeli leta 1970 razvijati on-line bibliografsko bazo. Razvito programsko opremo so pričeli uporabljati leta 1977. Leta 1987 se je v mrežo povežalo 12 splošnoizobraževalnih in 9 univerzitetnih knjižnic v državi Washington, 2 knjižnici v državi Aljaska, 3 knjižnice v državi Idaho in 1 v državi Oregon. Leta 1979 je programe za oblikovanje on-line baze in za poizvedovanje kupila Nacionalna knjižnica Avstralije.

Bibliografska baza WLN je sestavljena iz številnih datotek, uporabniki pa lahko on-line poizvedujejo po bibliografski datoteki, datoteki knjižničnih fondov, normativni dodatki podsistema nabave.

V bibliografski datoteki so zapisi o monografskih publikacijah, knjižničnih zbirkah in avdio-vizualnem gradivu. Zapise dobijo iz različnih virov. Nekaj jih prevzamejo iz drugih velikih on-line baz v Združenih državah Amerike (npr. OCLC — On-line Cataloging Library Center), nekaj jih katalogizirajo članice WLN neposredno.

V datoteki knjižničnih fondov so identifikacijske in lokacijske številke, ki so povezane z zapisi v bibliografski datoteki. Svoje lokacijske številke vnašajo v datoteke vse knjižnice, ki so povezane v mrežo WLN.

V normativni datoteki so avtorske značilnice in predmetne oznake, ki so jih uporabili v bibliografski datoteki. V njej so tudi kazalke z ustreznimi opombami.

V datoteki podsistema nabave so podatki o knjigah, ki so jih naročile posamezne knjižnice, ki so povezane v mrežo WLN.

- Pri poizvedovanju v bazi WLN moramo navesti naslednje podatke:
- dototeko, v kateri želimo iskati,
 - identifikacijski ključ (skupina podatkov, s katerimi želimo iskati, npr. avtor ali naslov),
 - ključ za iskanje (podatek, ki naj ga program primerja s podatki v izbrani datoteki, npr. številka ISBN ali beseda iz naslova ali ime avtorja).

Ukaz FIND pove računalniku, da želimo iskati zapise v bibliografski datoteki.

Če vnesemo s terminalom FIND RID [record identifier — identifikacijska številka zapisa] ali F R in ustrezno številko, bo program poiskal bibliografske podatke, ki so zabeleženi pod to številko.

Če vnesemo FIND ISBN ali F I in ustrezno mednarodno številko knjige, bo program poiskal bibliografske podatke, ki imajo to številko. Na podoben način bo iskal, če vnesemo ukaz FIND ISSN ali F ISS.

Razen po identifikacijski številki uporabniki najpogosteje iščejo po naslovu. Vnesti moramo ukaz FIND TITLE ali F T in želeni naslov. Besede iz naslova lahko vnesemo v drugačnem zaporedju, kot si sledijo v naslovu. Ta način iskanja se imenuje iskanje po ključnih besedah v naslovu. Če navedemo samo eno besedo iz naslova, bo program poiskal vse naslove, ki to besedo vsebujejo. Med njimi moramo izbrati ustreznega. Če navedemo vse besede iz iskanega naslova, bomo hitreje dobili potrebne bibliografske podatke, saj ne bo potrebna selekcija med več naslovi.

Iščemo lahko tudi tako, da navedemo avtorjevo ime. Pred imenom moramo vnesti ukaz FIND AUTH ali F A. Ime lahko vnesemo na različne načine napr.: Auerbach, Arnold Malcolm ali Auerbach Arnold ali Auerbach Arnold #. Znak # pove računalniku, da ne poznamo popolnega imena.

Z ukazom F A lahko iščemo tudi korporativne avtorje. Pri tem moramo posamezne elemente ločiti z dvema črticama (napr. Tehnološka konferenca — —Atlanta— —1985). Pri tem načinu iskanja si morajo besede slediti v pravilnem zaporedju. Zaradi pogosto dolgih in zapletenih imen korporativnih avtorjev ta način iskanja ni najprimernejši.

Korporativne avtorje lahko iščemo preprosteje z ukazom FIND KACORP ali F KAC (keyword corporate author search — iskanje s ključnimi besedami v imenu korporativnega avtorja). Z ukazom [F KAC Madrid 1966 automation] bo program poiskal ustreznega korporativnega avtorja.

V bibliografski datoteki lahko iščemo tudi po predmetnih oznakah, med katerimi so tudi geografska, osebna in korporativna imena. Vnesti moramo ukaz FIND SUBJ ali F S in ustrezno predmetno oznako. Če je predmetna oznaka sestavljena iz več besed, jih moramo ločiti z dvema črticama (npr. Great Britain— —History).

Knjižno zbirko lahko iščemo na dva načina: z ukazom FIND AUTH ali F A in FIND SETITL ali F SET. Prvi ukaz uporabimo, če se knjižna zbirka nanaša na avtorja (npr. Association of engineering geologists— —special publication), drugega pa, če je poznan samo naslov.

Kadar program po našem ukazu najde veliko bibliografskih enot, ne navede njihovih podrobnih podatkov, ampak samo število (npr. RESULT: 155 bibliographic items). Imamo dve možnosti, da vprašanje zožimo ali pa pregledamo nekatere izmed bibliografskih enot. To naredimo z ukazom SELECT ali S. Zraven navedemo število enot (npr. 1-10, 11-20, 21-30 ali 8, 10, 13). Ukaz S *o* pomeni, da želimo videti vse enote.

Po ukazu SELECT program izpiše samo osnovne podatke o bibliografski enoti (avtor, naslov, leto izdaje, obseg, identifikacijska številka). Če želimo obširnejši izpis, moramo to računalniku sporočiti.

Izbiramo lahko med tremi oblikami izpisa (kratko, obliko bibliografske kartice in MARC).

Če ukažemo F R [identifikacijska številka], bo program izpisal bibliografsko enoto v kratki obliki (avtor, naslov, območje odgovornosti, kraj izdaje, izdajatelj, leto izdaje, obseg, identifikacijska številka).

Če ukažemo F R [identifikacijska številka] \$, f (full), bo program izpisal bibliografsko enoto v obliki bibliografske kartice z vsemi ločili, ki jih zahteva standard ISBD.

Če ukažemo F R [identifikacijska številka] \$, c (complete), bo program izpisal bibliografsko enoto v standardni strojno-čitljivi kataložni obliki MARC z vsemi šiframi polj (tags).

Z ukazom F A [ime avtorja] \$, t sporočamo računalniku, naj bibliografske enote razporedi po abecedi naslovov. Zahtevo po abecednem razvrščanju naslovov lahko vnesemo tudi pri ukazu SELECT: S 1-10 \$, t.

Če ukažemo f t [naslov knjige] \$, f, t bo program razporedil bibliografske enote po abecedi naslovov in jih zapisal v obliki bibliografske kartice.

V datoteki knjižničnih fondov lahko iščemo z ukazi [HOLD RID ali H R], [HOLD ISBN ali H I], [HOLD ISSN ali H ISS].

Če vnesemo ukaz HOLD ali H in ustrezno številko (identifikacijsko

ali ISBN ali ISSN), bo program izpisal lokacijske številke enote. S tem podatkom bomo lahko našli bibliografsko enoto v eni ali več knjižnicah, ki so povezane v mrežno WLN.

Če iščemo po avtorju in si izberemo nekaj njegovih del, lahko dobimo lokacijske podatke tako, da ukažemo HOLD in vnesemo tekoče številke, ki so navedene pred njim (npr. h 1,3,6).

Če želimo lokacijske podatke o vseh delih, bomo ukazali h@

V normativni datoteki lahko iščemo po avtorju z več ukazi:

TERM AUTH ali T A
TERM APERS ali T AP
TERM ACORP ali T AC
TERM KACORP ali T KAC
TERM ATU ali T ATU.

Podobno nalogo, ki jo ima v bibliografski datoteki ukaz FIND, ima v normativni ukaz TERM.

V normativni datoteki iščemo po predmetni oznaki z več ukazi:

TERM SUBJ ali T S
TERM SPERS ali T SP
TERM SCORP ali T SC
TERM KSCORP ali T KSC
TERM STU ali T STU
TERM SGEOG ali T SG
TERM STOP ali T ST.

V normativni datoteki lahko iščemo po knjižni zbirki s temi ukazi:

TERM SEPER ali T SEP
TERM SECORP ali T SEC
TERM KSECOR ali T KSEC
TERM SETITL ali T SET
TERM AUTH ali T A.

V bibliografski datoteki lahko iščemo tudi z Boolovimi operatorji and, or, not. Namesto and lahko uporabimo znak .a. ali*. Namesto not lahko uporabimo znak .n. ali/. Namesto or lahko uporabimo znak .o. Pri večini ukazov v WLN ne potrebujemo Boolovih operatorjev, v nekaterih primerih pa so koristni. Če iščemo hkrati po avtorju in po naslovu, vnesemo ukaz v tej obliki: f A More Thomas .and. t Utopia.

Boolove operatorje lahko uporabimo tudi za iskanje v normativni datoteki. Operator not izključi določene zapise iz iskanja. Če ukažemo [t apa More Thomas] in [f e .not. t Utopia], bomo dobili vsa dela Thomasa Mora razen Utopia.

Več Boolovih operatorjev lahko povežemo v en ukaz, npr.: f a Kaye Evelyn .or. a Liebert Robert M. .and. s television and children.

Če je terminal, s katerim poizvedujemo, povezan s tiskalnikom, lahko v lastni ustanovi natisnemo rezultate poizvedb. Izpise pa lahko naročimo tudi pri WLN. To storimo z ukazom PRINT in navedbo identifikacijske številke. Če navedemo ukaz PRINT S,f,t bo program izpisal vse izbrane knjige v obliki kataložne kartice in jih razvrstil po naslovih. WLN pošlje naročene izpiske po pošti.

Literatura:

1. Basic inquiry training. — Olympia, Wa.: WLN, 1982
2. Inquiry self-instruction manual. — 2nd ed. — Olympia, Wa.: WLN, 1982
3. Reynolds Dennis: Library automation : issues and applications. — New York ; London: Bowker, 1985